

valamint a Katolikus Néppárt által terjesztett zsidóellenes eszmék hosszú távon nagy bajokat okoztak. Azt terjesztették a zsidókról, hogy ártalmas és megrontó hatást gyakorolnak a keresztények életére, s ezeket a vádaskodásokat kapta fel a jobboldali radikalizmus az első világháború utáni időszakban.²²

A zsidók átvették a magyarkodó nacionalizmust, mert egyrészt ez volt a legkézenfekvőbb, másrészt mert hálások voltak a kapott lehetőségekért és a biztonságért, amelyet az arisztokrata-dzsentri rezsim nyújtott nekik, de azért is, mert sokukat izzó hazaszeretet töltötte el. Jászi Oszkárnak, a kiváló szociológusnak és demokrata politikusnak a szavaival élve nem férhet szemernyi kétség sem ahhoz, hogy az asszimilált elemek nagy tömege az új haza iránt érzett őszinte szeretetből ösztönösen és lelkesen tette magáévá az új ideológiát.²³ Különösen Budapesten lehetett tapasztalni a zsidóság egy részének „kakaskodó hazaffyaskodását”. A főváros lakosságának mintegy ötöde volt zsidó,²⁴ s a beolvadásnak ők voltak az élharcosai. A körükből kikerülő értelmiségi elit nagy alkotókedvvel és tevélegesen vett részt a művészi, tudományos és irodalmi életben. Ugyanez az asszimilált intellektuális elit adta a jobbára zsidó kézben lévő, középosztálybeli, liberális sajtónak azokat az újságírókat és szerkesztőket, akik elkötelezett és fenntartás nélküli szószólói voltak a magyar hegemoniának. Ez a sajtó nemcsak Ausztria ellen fűtötte a nemzeti sovinizmus kohóját, de a nemzeti küzdelemben a legharciasabban szélsőséges álláspontot képviselte, és a legfőbb akadálya volt annak, hogy a vetélkedő nemzetiségek között ésszerű kompromisszum jöhessen létre.²⁵

Kiváltképpen harcias hírokat pengettek a *Budapesti Hírlap* c. napilap munkatársai. Azt a politikát képviselték, mégpedig mindenki más túlszárnyalva, hogy „meg kell teremteni a harmincmillió Magyarországot”. Ebben az összefüggésben érdemes megemlíteni Grünwald Béla és a hozzá hasonlók szerencsétlen tevékenységét. Grünwald mint történetíró és szociológus, továbbá mint politikai tényező már-már hittérítői lázzal buzgólkodott a nemzeti kisebbségek, kivált a szlovákok elmagyarosításán. S mivel a legtöbb zsidó, aki bekapcsolódott ebbe a magyarosítási ügybe, egyúttal a kereskedő burzsoáziát is képviselte, a nemzeti kisebbségek lakta agrárvidékeken úgy tekintettek rájuk, mint a kizsákmányoló kapitalizmus és a nagy magyar sovinizmus megtestesítőire. Ezt a benyomást erősítették a zsidó kézben lévő, harcosan hazaffyaskodó lapok, amelyeket „a feudális és finánc osztályuralom gátlástalan eszközeiként könyveltek el”²⁶.

A zsidó ipari és pénzügyi körök azonosítása a kapitalizmussal és a zsidó asszimilációpártiak besorolása a magyar sovinizmus hadrendjébe nemcsak felfűtötte a választójogból kizsákmányolt, nyomorúságos sorsú pa-